Instytut Pamięci Narodowej

https://ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/biezaca-dzialalnosc-biu/138293,80-rocznica-pierwszego-zrzutu-cichociemnych-do-okupowanej-Polski-Szczecin-15-lut.html
25.04.2024, 16:43

80. rocznica pierwszego zrzutu cichociemnych do okupowanej Polski – Szczecin, 15 lutego 2021

ANATOL
MAKARENKO
MARIA

ANATOL
MAKARENKO
MARIA

ROHNICKA

ROHNICKA

Na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie dr Paweł Skubisz Dyrektor Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie wraz z Krzysztofem Męcińskim naczelnikiem Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Szczecinie złożyli kwiaty i zapalili znicze na grobach żołnierzy cichociemnych, którzy po wojnie swoje losy związali ze Szczecinem. Instytut Pamięci Narodowej otoczył te groby opieką, rozpoczynając procedurę wpisania ich do ewidencji grobów weteranów. Przy sprzyjających warunkach pogodowych planowane jest kompleksowe czyszczenie mogił, a w przypadku, kiedy zajdzie taka konieczność w porozumieniu z rodzinami poważniejsze prace remontowe.

80 lat temu, w nocy z 15 na 16 lutego na teren okupowanej Polski skoczyli pierwsi Cichociemni, kolejni skakali aż do grudnia 1944 r. Ta elitarna grupa spadochroniarzy Armii Krajowej i Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, przeszkolonych w Wielkiej Brytanii oraz we Włoszech miała wesprzeć walkę w okupowanym kraju i jak mówił gen. Kazimierz Sosnkowski miała być „strażą przednią" wyzwolenia Polski. Podczas wojny wszystkie informacje dotyczące cichociemnych były ściśle tajne. Oni sami byli przeszkoleni w zakresie dywersji, sabotażu, wywiadu, łączności i innych form walki konspiracyjnej w kraju i poza jego granicami, także jako oficerowie przygotowani byli do pełnienia obowiązków sztabowych i dowódczych. Spośród 316 cichociemnych ponad jedna trzecia zginęła w walce lub została zamordowana przez Niemców, 9 z nich nie przeżyło lotu bądź skoku. Z 91 cichociemnych biorących udział w powstaniu warszawskich zginęło 18. Byli wśród nich także mordowani na mocy wyroków komunistycznych sądów Polski Ludowej. Część z nich po wojnie była szykanowana, prześladowana, wywożona do łagrów.

Wśród nich byli:

Kapitan Zygmunt Gromnicki w wojnie obronnej uczestniczył stojąc na czele plutonu, następnie baterii z 11 Karpackiego Pułku Artylerii Lekkiej, przydzielonego do oddziału Obrony Narodowej. Internowany wstąpił do Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, początkowo pod dowództwem francuskim w 3 baterii 1 Wileńskiego Pułku Artylerii Lekkiej 1 Dywizji Grenadierów, następnie od 1942 r. pod dowództwem brytyjskim, przydzielony do marynarki wojennej. Zgłosił się do służby w ojczyźnie, po przeszkoleniu i zaprzysiężeniu 5 listopada 1943 r. został przeniesiony do Głównej Bazy Przerzutowej w Brindisi we Włoszech. Na teren okupowanej Polski został zrzucony w nocy z 9 na 10 kwietnia 1944. Brał udział w powstaniu warszawskim, dostał się do niewoli niemieckiej, uwolniony przez wojska brytyjskie przedostał się do Wielkiej Brytanii wstępując ponownie w szeregi Polskich Sił Zbrojnych pod dowództwem Brytyjczyków. W 1948, rok po demobilizacji powrócił do Polski. Znalazł zatrudnienie jako kierownik wydziału kontroli w Państwowym Przedsiębiorstwie Budowlanym, następnie przez rok aż do czasu aresztowania przez Urząd Bezpieczeństwa pracował jako zastępca dyrektora ds. technicznych w Okręgowym Zarządzie Kin w Szczecinie. Z więzienia został zwolniony w 1953 r. W 1968 r. znalazł zatrudnienie jako naczelnik wydziału produkcji pomocniczej w Zjednoczeniu Budownictwa Rolniczego. Od listopada 1976 na przeszedł na emeryturę. Zmarł 18 sierpnia 1994 w Szczecinie. Został pochowany na Cmentarzu Centralnym (kwatera 86E, rząd 8, grób 6).

Major Anatol Makarenko we wrześniu 1939 nie został zmobilizowany. Przymusowo wcielony do Armii Czerwonej od kwietnia 1941 r. służył w kompanii roboczej. W marcu 1942 wstąpił do Armii Andersa, przydzielony do 8 batalionu łączności 8 Dywizji Piechoty. Po ewakuacji armii z ZSRR na Bliski Wschód, od 1 kwietnia 1942 w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie służył w Iraku, Iranie, Palestynie pod dowództwem brytyjskim,. We wrześniu 1942 r. został przeniesiony do Wielkiej Brytanii, gdzie 1943 r. do sekcji dyspozycyjnej Naczelnego Wodza.

Zgłosił się do służby w kraju, został przeszkolony i zaprzysiężony 10 lipca 1943. Na teren okupowanej Polski zrzucony z 14 na 15 września 1943 r.Makarenko został przydzielony na stanowisko oficera radiołączności do Oddziału V Łączności sztabu Obszaru Warszawskiego AK. Brał udział w powstaniu warszawskim, gdzie został ranny. Po upadku powstania trafił do niewoli niemieckiej, Wyzwolony przez wojska brytyjskie 11 maja 1945 przedostał się do Wielkiej Brytanii. Ponownie wstąpił do Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie pod dowództwem brytyjskim. Do Polski powrócił w 1948 r., osiedlił się w Szczecinie, gdzie początkowo znalazł pracę w Rejonowym Przedsiębiorstwie Wodociągów i Kanalizacji. Miasto to opuścił w 1951 r. pracując kolejno w Inowrocławiu i Warszawie. Do Szczecina wrócił w 1958 r. Zmarł 27 października 2004 w Szczecinie. Został pochowany na Cmentarzu Centralnym (kwatera 3D, rząd 8, grób 29).

Podporucznik Edwin Scheller we wrześniu 1939 r. jako ochotnik wstąpił do Wojska Polskiego, przydzielony do 8 kompanii 62 Pułku Piechoty 15 Dywizji Piechoty. Na początku lutego 1940 r. dotarł do Francji. Gdzie wstąpił do Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie pod dowództwem francuskim. Po upadku Francji został ewakuowany do Wielkiej Brytanii dostał przydział do 1 Brygady Strzelców. Zgłosił się do służby w kraju, po przeszkoleniu został zaprzysiężony. Został zrzucony do okupowanej Polski z 13 na 14 marca 1943 r. i przydzielony do pracy w referacie Centralnym i Kolejowym Oddziału II KG Armii Krajowej. Od czerwca 1943 przeniesiony został do Lublina, gdzie zastępował szefa ekspozytury „23". Zajmował się wywiadem.

15 lutego 1944 roku został aresztowany przez gestapo. Przeżył ciężkie śledztwo, torturowany nie zdradził żadnych informacji Niemcom. 22 maja 1944 wyszedł na wolność wykupiony z rąk gestapo przez narzeczoną wspieraną przez Armię Krajową. Pomyślnie przeszedł rutynowe śledztwo, które wszczęła wobec niego KG AK. Przesłuchania przez gestapo odbiły się na jego zdrowiu, nie mogąc walczyć wziął udział w powstaniu warszawskim zbierając leki dla Powstańców. Po upadku powstania zamieszkał w Piotrkowie Trybunalskim.

Do czasu aresztowania w kwietniu 1945 r. działał na terenie Bydgoszczy organizując grupę dywersyjno-rozpoznawczą. W trakcie śledztwa przyznał się a jedynie do przynależności do struktur Armii Krajowej. Skrajnie wyczerpany został zwolniony z braku dowodów. Aresztowana z nim żona w skutek tortur straciła ciążę. Miał problemy ze znalezieniem pracy. Jego sytuacja zawodowa ustabilizowała się po 1956 r. Pracował m.in. jako kierownik wydziału eksploatacji Zarządu Portu Szczecin. W 1980 r. przeszedł na emeryturę, pracując przez kolejnych 10 lat na pół etatu. Zmarł 1 lutego 1999 w Szczecinie. Jego życzeniem było aby jego prochy zostały złożone na cmentarzu w Bydgoszczy.